

Meesia hexasticha

Alpsvanmossa

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** *Splachnales*, **Familj:** *Meesiaceae*, **Släkte:** *Meesia* (svanmossor), **Art:** *Meesia hexasticha* - alpsvanmossa (Funck) Bruch **Synonymer:**

Kännetecken

Arten bildar 2–5 cm höga, gröna eller mörkgröna tuvor. Bladen är inte, eller otydligt, arrangerade i rader. Bladformen är smalt triangulär. Bladnerven är lång och kraftig. Bladkanterna är tillbakaböjda längs nedre halvan av bladet och kanterna är släta eller nästan helt släta. Arten är samkönad och kapslar är vanliga. Kapseln är päronlik, gulbrun, något lutande med en lång, jämntjock hals. Två tandkransar finns: en inre och väl utvecklad och en yttre med mycket korta, <0,3 mm långa, relativt dåligt utvecklade, tunna tänder. Kapselskaftet är 3–5 cm långt och rödbrunt. Sporererna är 36–50 µm i diameter, blekt gulgröna och fint papillösa. Specialiserad vegetativ förökning är ej känd.

Alpsvansmossa liknar långskaftad svanmossa *Meesia longiseta*, men den senare har oftast längre kapselskaft (upp till 11 cm), plan bladkant och något längre yttre peristomtänder.

Utbredning och status

Arten är känd endast från några små områden i svenska, norska och finska fjällen i mellanalpin till hög-alpin zon upp till 1200 m ö.h. Arten finns även på Svalbard. Den är idag mycket sällsynt överallt. Uppgifter om fynd av arten på Island, i Asien och Nordamerika anses vara felaktiga. Alpsvanmossa tycks vara endemisk för Europa, och förutom i Norden är de flesta fynden gjorda i Mellaneuropa. Dessa fynd är gjorda under 1800-talet, och arten har förgäves eftersöks under 1900-talet inom denna region. Ett isolerat fynd gjordes i Transsylvanien (Rumänien) på 1970-talet. Intressant är att arten hittats som subfossil i torvlager både i Schweiz och Polen. I det polska lagret utgjorde alpsvanmossan upp till 80 procent av torv daterad från den senaste interglacialen.

Arten är rödlistad i flera andra europeiska länder (Hodgetts 2015).

Ekologi

Alpsvanmossa växer på fuktig dy i kalk- och mineralrika våtmarker. På de svenska lokalerna utgör källpåverkade våtmarkspartier och kanten av källflöden de viktigaste biotoperna, medan de nu försvunna lokalerna på kontinenten även tycks ha varit relativt fattiga myrar. I Sverige förekommer arten tillsammans med bl.a. fjälluddmossa *Cinclidium arcticum*, skorpionmossor *Scorpidium* spp. och blodkrokmossa *Warnstorfia sarmentosa*. Sporererna mognar på sensommaren. Växer även på svämsand (i Abiskojojokks delta), tillsammans med svanmossa *M. uliginosa*, päronmossa *Leptobryum pyriforme* och källspärrmossa *Campylium laxifolium*.

Hot

Det begränsade antalet kända lokaler både i Sverige och i världen gör att denna art är känslig för slumpfaktorer. Turistanläggningar i fjällvärlden kan utgöra ett hot, liksom ett varmare klimat.

Åtgärder

Ansvariga myndigheter bör göras uppmärksamma på artens förekomst i området, för att kunna bevaka att verksamheter som kan skada den inte påbörjas.

Övrigt

Utländska namn - DK: Langbørstet *Meesia*.

Etymologi: hexastichus (gr.) = sexradig; hex (gr.) = sex; stichos (gr.) = rad.

Uttal: [*Meesia hexástika*]

KEY FACTS Forms 2-5 cm high, green to dark green tufts. Leaves narrowly triangular, not (or indistinctly) arranged in ranks. Costa long and stout. Leaf margin more or less entire, recurved below. Autoicous, capsules common. Capsule pyriform, yellowish-brown, slightly inclined. Seta 3-5 cm. Hypophysis elongate, not tapering towards seta. - Grows on moist mud in calcareous, mineral-rich wetlands. In Sweden springs and spring-fed wetlands are the main habitats, whereas the former continental sites seem to have included also relatively poor bogs and mires.

Litteratur

Hallingbäck, T. 2008. *Meesia hexasticha* alpsvanmossa s. 215-216. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Bladmossor. Kompaktmossor - kapmossor : Bryophyta : Anoetangium - Orthodontium. Artatabanken, SLU, Uppsala.

Hodgetts, N. G. (red.) 2015. Checklist and country status of European bryophytes - towards a new Red List for Europe. Irish Wildlife Manuals 84. National Parks and Wildlife Service, Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht, Ireland.

Ochyra, R., Szmajda, P., Bednarek, H. & Bochenski, W. 1988. M. 387: *Meesia hexasticha* (Funck) Bruch. In Tobolewski, Z. & Wojterski, T. (eds). *Atlas of the geographical distribution of spore plants in Poland. Ser. V. Mosses (Musci)*, Part III, pp. 15-16.

Författare

Lars Hedenäs 1994. Rev. Tomas Hallingbäck 2008. Uppdaterad av Tomas Hallingbäck 2010, 2016.